

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefrancați nu se
primesc. — Manuscrise nu se
retrimet.

INSERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anușorii:
In Viena: M. Dukas, Heinrich
Schalch, Rudolf Moser, A. Oppelt,
Nachfolger; Anton Oppelt, J.
Danneberg, în Budapesta: A. V.
Goldberger, Eckstein Bernat; în
București: Agence Havas, Suc-
cursale de Roumanie; în Ham-
burg: Karoly & Liebmann.

Prețul inserțiilor: o seriă
garmond pe o colână 6 or. și
80 or. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o
seriă 10 or. sau 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU VII.

Pe
N-rii de
PENTRU ROM.

Pe un an 4.
luni 20 fr. pe tre.
N-rii de Duminea.
Se primumă la toate
postale din intru și din
și la dd. colecter.

Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etagid 1.
1.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu duculă în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Ună esemplară 5 or. v. a.
său 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 169.

Brașov, Luni-Marti, 2 (14) August

1894.

Polonii despre maghiarisare.

Intr'unul din numerii premergători, vorbindu despre înfrățirea maghiară-polonă, care, după foile unguresci, avea să fi inaugurată în ediția nouă prin visita, ce au făcut-o de curând ministrii unguresci la esoposiția din Lemberg, amă dîsă, că d-lu Wekerle nu va pute câștiga așa ușor pe Polonii din Galiția pentru aventuri cutezate politice, fiindcă aceștia, în urma pășaniilor din deceniile din urmă, au devenit mai precauți.

Părerea noastră vine a fi întrucatva confirmată prin atitudinea, ce-o observă diarele polone față cu politica de naționalitate a guvernului unguresc, desfășurată în cunoscuta vorbire dela Baia-mare a ministrului-președinte Wekerle.

Unul din diarele de frunte polone din Galiția „Nowa Reforma” supune vorbirea lui Wekerle și întreaga lui „politică de naționalitate” unei critice severe și nimicitoare, care denotă, că în acasta cestiune de primul ordin Polonii nu împărtășesc vederile amicilor lor unguri.

Critica acasta este cu atât mai semnificativă, cu cât ea s' tăcută după visita ministrilor unguresci la Lemberg.

Dér se vedem ce scrie „Nowa Reforma” despre vorbirea ministrului-președinte Dr. Wekerle.

„Acasta vorbire”, dîce ea, „este o nouă dovadă că Ungurii desconsideră drepturile naturale ale naționalităților nemaghiare și sunt firmu hotărâți de a suprima fără cruțare totu, ce este de proveniență nemaghiară între marginele Ungariei și ale Transilvaniei”.

Intregu cuprinsul discursului lui Wekerle — continuă numita foiă — documentează, că guvernul unguresc nu se gândește de a se abate dela cărarea, ce duce la asimilarea forțată a populațiilor nemaghiare ale Ungariei. C'unu straniu ci-

nismu a declarat Dr. Wekerle, că nu cunosc o cestiune de naționalitate în Ungaria, că cunosc numai pretensiuni ale cetățenilor unguri, a căroru limbă maternă nu este cea maghiară.

„Ei bine, a fostu unu timp”, adauge „Nowa Reforma”, — „când toți locuitorii Ungariei erau priviți ca supuși ce vorbescu limba maghiară, și patriotismul maghiaru, care și-a pusă ađi ca țintă maghiarisarea Germanilor, Slavilor și Românilor Ungariei, credea atunci de a sa datoriă, să combată pe viêtă pe mörte principiile, ce le proclamă acuma bărbatul de stat adorat ca unu idolu de cătră Maghiari. Deja în acasta negare bruscă a drepturilor naționalităților se cuprind dovada, că guvernul maghiaru în consonanță cu poporul maghiaru nisuesce în modu consciu la maghiarisare, deși caută să nege acasta, pentru a nu fi condamnatu de Europa și de întreaga lume civilizată și pentru a scăpa de imputarea că procede în modu nedrept și neumanu”.

Așa vorbește foiă polonă despre tendințele și nisuințele guvernului unguresc într'unu momentu, când acastu guvern u întinde mâna de înfrățire Polonilor. Unu diaru boemu observă nimeritu, că de aci nu rezultă, că pretinsa „înfrățire polonă-maghiară” ar fi ajunsu deja la gradul de intimitate, ce pară a-o dori așa de multu gazetele liberale germane din Austria.

Evreo-Maghiarii dela „Pester Lloyd” se voru grăbi de-a susține cu nerușinarea lor îndatinată, că și „Nowa Reforma” scrie numai de aceea astfelu, pentru-că a fostu mituită cu bani de ai Ligei din Bucuresci.

Dér nu numai acasta foiă, ci chiar și organul conducătoru al Polonilor din Galiția, „Czas”, se exprimă în modu foarte nefavorabilu, deși cu mai mare rezervă, contra declarațiilor ministrului-președinte Wekerle în cestiunea naționa-

lităților, dîcendū, că ele „facu o impresiune neplăcută”.

Dacă și asupra Polonilor, cari năvă acuma treceau ca frați de cruce ai supremaștilor unguri, face o neplăcută impresiune politica de naționalitate a guvernului unguresc. ne putem inchipui câtu de departe a împinsu lucrurile la noi nenorocitul egoism și fanatismu de rassă.

O voce germană

despre
cestiunea română.

Diarul germanu „Kölnische Zeitung” publică în numărul său dela 10 l. c., unu articolu remarcabilu datatū din Pesta, despre cestiunea română. În introducere protestează contra necontenitelor și regulatelor suspicioși din partea jidano-maghiarului „Pester Lloyd”, că toate diarele, cari nu tractează cestiunea română pe gustul șovinștilor maghiari, ar fi mituite cu bani de ai Ligei. Dup'acasta marele diaru rhenanu vorbește astellu despre cauzele controverselor dintre Maghiari și Români.

La anul 1848 a eruptu în renumita revoluție dela Blasie, cu putere elementară, consciința națională a Românilor, cari secolu de anu au fostu lipsiți de drepturi politice, și de atunci celu dintăiu articolu de credință politicu al lor este egala îndreptățire națională. Absolutismul austriacu, care în anii 1850 curmă cu toate libertățile, lăsă, pe lângă toate tendințele sale de germanizare, neatinsu principiul de egală îndreptățire națională. Autonomia provincială, de care s'a bucurat marele principatū al Ardealului, prin anii 1860, susținū foarte strictu, din principiu și din praxă, egala îndreptățire a celor trei limbi ale țerii, maghiară, germană și română, și nici odată n'au trăitū Români timpuri mai bune, ca atunci.

Reintroducerea stărilor publice de atunci, cari s'au delaturatū prin pactul dela 1867, și a căroru încetare, a pus

basa hegemoniei maghiare prin recunoșterea uniunii publicată în modu volnicu la 1848 în dieta dela Clușiu, și care însă din partea Românilor nici-odată n'a fostu recunoscută — este ținta tuturor politicilor români și formeză conținutul programului național dela 1881. Maghiarismul din contră ține unitatea teritorului ungaru — se înțelege, ruptă prin independența Croației — și valabilitatea nemărginită a limbei statului maghiaru, ca inviolabile, și nu voiesce să recunoască în țeră lângă sine nici o individualitate națională.

Legea de naționalități dela 1868, o împlinire foarte defectuoasă a promisiunilor date locuitorilor nemaghiari ai țerii în decursul luptelor pentru restituirea dreptului publicu ungaru, este: în ochii acestora „minimul”, de ce au ei lipsă pentru susținerea existenței lor naționale; după părerea Maghiarilor celor mai moderați, „maximul”, ce-lu pöte oferi statul naționalu maghiaru cetățenilor săi de „limbi străine”; după convingerea șovinștilor ultranaționali ai rasei domnitore, o pedecă de căpeteniă pentru contopirea tuturor Nemaghiarilor, la care tindu ei, seu mai bine dîsă, o pedecă de căpeteniă pentru nimicirea naționalităților germane, slovace, sârbesci și române, care tendință de nimicire lungu timp s'a ținutū în ascunsu, acum însă e declarată pe față.

Era țiszaiștă de cincisprezece anu a urmăritū în conținū acestu scopu, și adevă de-o parte prin legi, cari în mare parte paralisau conținutul legii de naționalități (propunerea obligată a limbei maghiare în școlile populare, legea kișdedovurilor, legea pentru școlile medii etc.); de altă parte printr'o pranză de administrare, care violă, cu scopu veditu, dispozițiunile legii de naționalitate și prin aceea sgudui foarte tare credința populațiunei în sântenia legilor.

Inverșuarea din cauza acasta se manifesteză în modul celu mai vehementu din partea celor trei milioane de Români; s'a manifestatū însă de repețite-ori și din partea Slovacilor și Sârbilor și chiar și în opozițiunea parlamentară, făcută din partea Sașilor ardeleni, față cu politica volnică națională a lui Tisza.

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Unu crinū.

Traducere din franțuzesce.

(3) (Urmare.)

După 5 zile, elu ajunsu pe la 8 ore dimineața în orașelul de Porchereine. Acolo unu omu îi luă bagagiul și-lu puse într'unu omnibus, care servea și dreptu caru de post. Prima grije a lui Albert, după o noapte petrecută în trenu, fū de a face o baie, de a-și schimba îmbrăcăminte și de-a dejuna bine.

Castelul de Valmer era departe de o leghe. Diligența, ce comunica în vecinătatea castelului, pleca numai la 2 ore. Elu profită de acestu timp și cercetă orașelul, ce era așa de micu, în câtu putea încăpea foarte bine pe piața Concordiei din Parisu. Dela Sterne înocce fiă-care are maniera sa de a voiagea. Aceea a lui Albert era mai primitivă. În ce privește moravurile elu a vădutu jucându-se la comedia francesă „uniculū orașelū” (la petite ville) de Picard, și sciea totu ce-i trebuia.

În ce privea monumentele dela Porchereine, ele nu ofereau decâtu unu interesu foarte secundaru. Ele se compuneau dintr'o mică biserică nou zidită, și din casa primăriei, vecină cu casarma gendarmeriei. Casele erau mici, prăvăliile întunecoșe, „cafeneaua Comericiului” părăsită! Intr'o mică stradă, unde érba crește printre petrele pavagiului, unu omu sucea o funiă, făcendū câte unu pasu înderētu. Nimeni nu era pe stradă, afară de unu micu grupu, ce se postase pe piața, înainte posteii. La 2 ore Albert se sui pe imperialulū indiligenței. Sosindū la destinațiă, elu se scoborî în fața castelului situatū numai de o bătae de pușcă departe.

Ceea ce se chema castelul de Valmer, era o locuință vastă modernă, zidită din piatră, formandū unu paralelogramu deschis, ale cărei aripi erau unite printr'unu grilagiu intreruptu de stâlpi împodobiți cu vase de flori.

Zăbindu pe călătoru, doi servitori alergari și luară bagagiul lui Albert, apoi ilu invitară să-i urmeze. După ce străbătū în sala cea mare de intrare și nevădendū pe

nimenea, se îndreptă spre unu lungu coridoru, la capetulū căruiu o servitoare robustă sta în ușa bucătăriei, ce era arangiată ca unu museu.

— D-Vostră sunteți domnulu, pe care stăpănul meu, d-lu marchisū, ilu așteptă dîlnicu? dîse servitorea făcendū unu complimentu respectuos. Elu este în grădină cu damele sale. Jean s'a dusu să-lu înșciințeze. Domnulu nu voiesce să între în salonu, să se odihnescă puțin?

— În care parte se află grădina?

— Pe aior, domnule. Urmandū alea din stanga, sunt sigură, că veți afla parculu și îi veți întelni.

— Mulțamescū, dîse Albert, îndreptându-se spre grădină, pe care o traversă.

La intrarea în parcū, elu observă pe marchisulū, care, urmatu de familia sa, venia spre elu.

— Iubitulū meu Albert, dîse gazda căsui, stringendū-i mâna cu căldură. D-ta ești fiulū unui vechiu amicū alū meu, ești fiulū celui mai bunu amicū alū meu, des-

pre care imi aduci, fără indoială, sciri bune.

— Am lăsatū pe tata la Parisu în deplină sănătate.

— Te primescū fără ceremoniă, după cum ar fi primitu și amiculū meu. Ți presentū pe soția mea... pe ficia mea Agnes... și pe sora mea Placide.

— Placide? cugeta Albert inchinându-se la fiă-care presentare. După o schimbare de întrebări și răspunsuri obligate, marchisa și mătușa Placide se depărtară. Marchisulū invită pe Albert să-i facă onore la o colațiune (ojină), servită în antreulū florăriei, și care se compunea din miere, fructe și prăjituri.

— Noi prândimū la 12 ore și cinamū la 7 ore sêra. Acum suntū 4 ore; să luămū ceva până atunci.. Agnès?

— Tată?

— Dă-mi sticla aceea de pe lada cu portocale. În sănătatea vechiului meu amicū Morizan și a D-Tale, iubitulū meu Albert! dîse marchisulū întindendū-i paharulū.

— Și eu într'a D-vostră, dîse Albert,

...i s'a făcutu ministrului
Ardealu, din partea Româ-
...ovedesce în modu evidentu, că cu
...misiuni și cu mijloce paliative nu se
pote ajunge la nici o liniște a spiritelor
agitate. Schimbarea legii electorale din Ar-
dealu ar fi unu pasu de prevenire der năi
pe departe îndestulitoru. Numai țin-rea
strictă în vigore a legii de naționalități,
din partea guvernului, și o praxă de ad-
ministrare în toate privințele de-aptă, care
va înceta să vneze după maghiarisare, este
în stare să îmbunătătescă raporturile Ro-
mânilor și ale celorlalte popore ale Un-
gariei, cu puterea statului și cu maghiaris-
mulu. *Inse din partea Maghiarilor se cu-
getă numai la validarea prin mijloce volnice
a ideii de stat maghiare.*

Asboth despre cestiunea națio- nalităților.

Deputatul unguru Asboth pu-
blică în „Hazánk” o scrisore des-
chisă către alegătorii săi, în care com-
bate forte vehementu politica bise-
ricescă a guvernului. În scrisorea
acesta Asboth, vorbindu despre ces-
tiunea naționalităților, dice urmă-
torele:

Este o tristă siluire, când ordinea pu-
blică și liniștea nu se pot sustine decât
cu puterea armată, cu procese politice, cu
temniță și cu pușcă. Acesta nu dovedesce,
decât greșelile grave ale guvernării, fiind-
că ultrisimul neîndreptățitu nu prinde pu-
ter și nu devine periculosu, decât acolo,
unde postulatele juste ale moderaților nu
întimpină considerația și dreptate.

La nici unu casu însu nu este pace și
liniștire, decât în cestiunea de naționalitate
guvernulu n'are altă politică, decât temnița;
față cu mișcările muncitorilor din Alföld
n'are alte măsuru, decât ordonarea puterii
armate, împușcându poporul; și în lupta
religionară politică provocată, de elu, nu cu-
nosce, decât gendarmii și pretensiunea
naivă, ca aceia, cari se alipescu încă de
tradițiile creștine, să amuțesca, căci altfel
Wekerle va recurge la mijloce coercitive.

Adevăratu, că se pote pune în scaunulu
fiă-căru confesaru câte-unu gendarmu, deși
acesta este cam greu. Der cine se îndoesce,
că mișcarea naționalistă și socialistă se pote
înfrana numai până la ore-care hotaru!
Căci puterea armată pote, în cele din
urmă, să aibă și altă problemă. Și când
puterea armată nu este altceva, când po-
porulu e pus în liniă de bătaia, atunci
pote veni o și, când arma refuză servi-
siulu.

Er decât acuși cinstiții domni ministri
voru fi siliți să recunosca, că nu pot sus-
ține ordinea materială, decât prin miliția
și gendarmii, prin procese politice și prin
temniță, prin suspendarea libertății adunării
și a pronunțării, seu prin vătămarea vol-
nică a acestei libertăți: atunci, ce gloriă,
ce apotheosă, ce justificare strălucită va

fi acesta pentru vestitulor lor liberalismu?
Nu, acesta nu e consolidatia, nu e
pacificare!

Ministrulu de interne dice forte co-
rectu, că în Ardealu trebuie sistată legea
electorală excepțională. Pe lângă acesta ar
pute aminti și legea de presă excepțio-
nală, legea penală etc., căci fără de șter-
gerea acestora, „uniunea” nu e făcută, nu
este unitate, căci nu există națiune politică
egală îndreptățită...

Amu auditu adese-ori dicendu-se, că
votulu camerei magnaților n'are însemnă-
tate, căci se bazează numai pe privilegiu.
*Der și dieta se bazează pe privilegiu. În Un-
garia n'au dreptu electoralu, decâtu 800,000
omeni. Ceilalți, despoiați de ori ce drepturi
politice, sunt și adu numai „misera plebs con-
tribuens”.*

O declarare a studenților sași.

Mediașu, 10 Augustu 1894.

Onorate D-le Redactoru!

După câtu imi aducă aminte, nu de
multă vreme s'a publicat cu plăcere scirea,
cum-că studenții sași din Transilvania voru
păși și ei în o legătură mai strinsă, se voru
asocia cu toții, în scopulu dezvoltării unei
activități mănose pe terenulu socialu. Scirea
acesta a pătrunsu cu bucuria cercurile stu-
dențimei noastre, căci este sublimu de a
vede pe cineva însuflețindu-se pentru o
causă națională, și mai alesu aci în Tran-
silvania și Ungaria, unde trebuința o im-
pune. Astfelu găsimu însuflețiti și hotărâți
de a-și apăra cu bărbăția limba și legea
adu pe tinerii tuturor naționalităților din
Transilvania și Ungaria, uniți sunt în cu-
gete și simțiri studenții universitari români,
uniți vedem pe Serbi și Slavi — era tim-
pulu supremu de-a se ivi o mișcare și în
sinulu Sașiloru.

În cei din urmă ani, cari ani de grea
cercare au fostu pentru naționalitățile ne-
maghiare din patriă, studenții toți, tremu-
rându pentru viitorulu și sôrtea limbei și
legii lor, au protestat energicu contra
ilegalităților maghiare și a nisimțelor
neumane. Studenții sași tăceau morți! Ore
pe ei să nu-i fi atinsu de felu săgețile otră-
vitoare ale inamiculu comunu și ei, cu tem-
peramentul de sloiu, importatū aci din nordu,
să fi rămasu cu totul indiferenți și apatici
față cu tendințele, cari de cari mai intu-
necate și primejdioase ale unui soiu de omeni,
cari, precum trântorulu se furisază în coș-
nițe și despoe albinele de hrană, voiescu
a ne lipsi de ce ne compete?

Etă, abia acum, când Europa intră
are scire despre abnormalitățile și păcăto-
șeniile, ce se săvârșescu în paguba dreptu-
rilor și a libertății noastre; când cu încre-
dere și fără durere pentru jertfe putem
privi la Aurora isbândeii, ce ne zimbesce
în depărtare, când studenții altor națio-
nalități, unu trecut frumosu de fapte națio-
nale au — abia acum dau și studenții
sași semne de viață!

Să vedem însu ce felu de semne sunt
aceste!?

Adresa universitarilor sași clușenii
cătră colegii lor culminează în următo-
rele:

„În ce privește poziția, ce societatea
are să ia față cu politica de și, acesta (so-
cietatea) trebuie să se abțină totalu dela
politică, căci numai ast-felū pote fi binefăc-
tore pentru poporul nostru!”

„Noi, universitari sași, nu voimū, ca
alți studenți, a ne ingera în cestiunile poli-
tice, căci mai întâi nu avem dreptū(!), și
în decursulu studiului, trebuie să ne dobân-
dimū necesarele cunoscințe, ceea ce popo-
rulu mai mare folosū(!) va aduce, ca și
când am demonstra în contra unui seu al-
tui pasu alu guvernului și amu face poli-
tică de stradă...”

Etă programulu lorū! Și sub acestă
devisă voiescu să se asocieze!! Acum deci,
iubiți colegi sași, priviți cu inima rece și
sufletulu liniștitu, cum limba vōstră dispare
cu încetulu din școlă și nădăjduiți în unu
viitoru frumosu, — der nu demonstrați, căci
numai ast-felū puteți fi binefăcători popo-
rulu — maghiaru.

Curgū rânile, curgū cu drăia, tăiate
în corpurile naționalităților de toiage
vrășmășesce, și voi în mijloculu astor-felū
de timpuri hotărâți retragere rușinosă sub
masca, că nu aveți dreptu de a lua poziția,
și pretextându naivū, că aveți să vă vedeți
de studiu!

Nu aveți dreptu? Cum, pote fi ceva
mai logicu, de câtu de a nu avē dreptu
epre a-și croi viitorulu! Este unu dreptu
mai naturalu și mai sântu, ca acesta? Der
deca voi nu-lu reclamați și nu voiți a-lu
folosi, — nu vă dați ore de bună voiă în
brâncea dușmanulu? Aveți să vă vedeți de
studiu! Hm, cunosceam bine comerțurile
vōstre dese, și acum de-odată așa „philis-
terhaft!”

Apoi ce-i mai multu, imputați altora
că facū... politică!!

Ore să nu știți voi, că viitorulu unui
poporu în mâinile tinerimii este? Cum ar
fi când toate poporele ar avē tinerime sau-
norosă, lipsită de idealuri, ce se teme de a
se manifesta fătisū, în contra pomirilor
dușmănose?

Suntū aproape trei decenii, de când
s'a decretatū fusiunea Transilvaniei cu
Ungaria, și s'au ridicatū pe firmamentul
patriei norii grei, cari au adusū cu sine
unu lanțu nesfirșitu de dureri peste sërma-
nele naționalități nemaghiare. Cum ar fi
fostū însu, când s'ar fi manifestatū osten-
tativu tinerimea vōstră de atunci? Mica
cătă a Sașiloru, condusă de Maghiarofilii
Dr. Lindner și Fabritius, ar fi abstatū, eră
lucrurile ar fi luatū unu altu mersū!

Și încă totū mai perseverați pe lângă
politică asta, totū flegmatici față de bu-
nulu mersū alu altor naționalități! Este
de nepriceputū ținuta, din care transpiră
timiditate și egoismū!... Da, ertați-mi, numai

timiditatea și egoismulu face lașu spiritulu,
alt-cum puternicū, alu tinerimii, slăbesce
căldura sângelui, ce revoltăză inimile altorū
tineri în contra neînfrenatulu despotismū,
lipsește de entuziasmū în propria causă!
Numai timiditatea și egoismulu vă facū de
a nu validata, vouă bine cunoscutulu prin-
cipiu: *Brausender Most—kräftiger Wein!*

Indiferentismulu este stagnare, tēnjire,
și ast-felū nu mă mirū și nu vă mirați,
când foile maghiare vă numescū națiune
muribundă...

Aceste fiă-vē dize din colegialitate!
Adaugū, ca conclusiune, că o atare asociere
a vōstre nu va fi ducătoare la scopū! Nu
mă mirū alt-felū de conținutul adresei din
cestiune, fiindū ea datată din — Clușiu!!

Unu studentu românū.

Cursă Slovacilorū.

Fiind-că Slovaci aparținū ce-
lorū mai hotărâți dușmanū ai politi-
cei bisericesce a guvernulu maghiaru,
cercurile guvernamentale maghiare
încercă, să silescă pe cerbicoși prin
curse la „supunere”, deorece vedū,
că cu volnicile de până acum n'au
pututū isprăvi nimicū. Unu astfelū
de mijlocu astutu pentru ajungerea
scopulu, are să fiă o fōiă redactată în
limba slovacă, der avēndū tendințe hotă-
râte maghiare. Diarul slovacū „Narod-
nie Noviny”, prevēdēndū pericolulu,
ce amenință pe Slovaci din acestă
parte, scrie într'unulu din numerii
săi mai noi următoarele:

În unele diare unguresce se publicase
o provocare, adresată la proțimea catolică,
în care acesta e recercată să adune între
sine oferte pentru depunerea unei cau-
țiuni de 5200 fl., cu scopu de-a înființa o
fōiă politică catolică. Fōia acesta ar avē să
apară în Budapesta sub redacțiunea lui H.
Lepsiny în limba slovacă. La acestă provo-
care noi facemū următoarea observare: Foi
de acestă natură, nouă nici-decum nu ne
trebuie. Er fi o rușine pentru preoțimea ca-
tolică, călăcă ar contribui și numai
cu unu... acesta fōiă, care, ce e dreptū,

va fi scrisă în limba slovacă, însu va fi con-
dusă în spiritū neslovacū. D-lu Lepsiny e
cunoscutū, ca unu maghiarisoru zelosū.
Numai de curēndū dēduse elu unu preotū
tineru următorulu sfatū: „Datorința ta este
a maghiarisa, numai câtū s'o faci acesta
cu precauțiune. Slovaci n'au ce căuta în
„Magyarország”, ei trăsescu aci numai din
grația Maghiarilorū, cari pe ei i-ar pute
nimici de pe suprafața pământulu!”

Din aceste ori-cine pote vedē, că po-
porulu slovacū n'are lipsă de unu astfelū
de „apostolū”, buciune elū ori câtū de tare,
prin țeră, că e catolicū. *Maghiarisarea nu
se unesce cu catolicismulu.*

alutându în același timpū și pe D-șora Ag-
nes, care suporta cu nepăsare privirea lui.

D-șora Agnes, era în adevēru, ceea ce
e dice: unu āngerū de provincia. Frun-
ea-i de fildeșu încadrată cu pēru galbinu
a bucle dese; ochi albaștri, dulci, catife-
lți, serafici, învăliți de gene negre și bol-
iți cu spāncene, cari par-că erau trase cu
enelulu; gura fragedă și de o roșată „sa-
rnă”, buze tăiate în arcuri de iubire;
o și albă ca laptele; dinți de-unu smaltū
strălucitorū; pielea de ambră și de rose,
aldă și ca mătasea; c'unū cuvēntu unu
apū de față adorabilu, purtatū de unu
ātū lungū, flexibilu și plinū de grația.
Astfelū apărū Agnes scepticulu Albert unu
hipū curatū, cerescū, idealū, făcutū pen-
ru a răpi ochii și a fura inima. Înaltă,
slădiosă, elegantă, castă în posa ei ca o
irgină de Corregio, Albert căuta printre
uvenirile lui după o definițiune, care să
șpundă la gândirea sa. Mai multe metafore
e prezentară: porumbița albă, — gazela
sea timidă — Sf. Cecilia — jună martiră
creștină, cu ramura de finicu — Hebe —
virtute teologică — der nici una din aceste

numiri nu oferiau o analogia corēspun-
dătoare.

Unu cuvēntu îi veni în minte de-o-
dată ca unu fulgerū. Acestū cuvēntu rē-
sumă impresiunea lui, ca o formulă mate-
matică:

Unu crinū.

Da, Agnes era unu crinū. Totū, în
detalii, ca și în ansamblu persōnei sale,
corespundeau prin analogia acestei ideii poe-
tice de castitate, ca în povești:

Agnes era în adevēru unu crinū. Col-
lațiunea fiindū terminată, marchisulu învitatū
pe ôspe să vedă parculū, grădina și casa.
Astfelū sosi timpulū dineului.

Elū dură 2 ore. După cafea marchi-
sulū, care se sculă tare de dimineță, se
lupta cu putere contra somnulu. Albert
de asemenea, cu totă contemplațiunea cri-
nulu celui adorabilū, ce se afla în fața lui,
încă ar fi voitū să se culce. Marchisa și
flica sa retrăgēndu-se, marchisulu învitatū pe
Albert să se repauseze de ostenelile călă-
toriei și-lu conduse în apartamentulū seu.
Elū se compunea dintr'o odă de durmitū

și una de lucru, mobilate cu eleganță și cu
multu gustū, care caracteriza viața mare
dela provincia. Din ferēstră, la razele lunei,
se desfășura o panoramă feerică, somnulu
însu învinse poesia; elū nu aruncă decâtū
o privire indiferentă asupra peisagiulu, ce
se desfășura pe o întindere mare. Abia s'a
pusū cu capulu pe perină, și Albert și
simți ideile circulāndū prin creeri, cugetări
stranii și de totū bizare se loveau și se
încrucșau în mintea lui, fără ca elū să le
fi pututū impede în sborū, ... i-se părea,
că vede dansāndū unu crinū....

Adormi... Durmea somnulu unui
dreptū, seu alu unui brigandū, care a fostū
hărțuitū totă ziua. Alegeți.

Unu adevēratū șarivari ilū deșteptă
în revērsatulū zorilorū. Erau pāsēriile din
vecinătate, cari aveau obiceiulu să se adune
pe unu acățu enormū și cântau totdeuna
înainte de a rēsări sōrele. Se îmbracă și
merse la ferēstră. Nici-odată nu se simți
mai liberū, sângele nu-i era mai prospētū
și ideile așa de liniștite. Elū respira în
dose mari aerulu subțire și bine-făcătorū
alū dimineții. În prada acestei beții ușore,

elū încerca o senzația plăcută, care-i umplea
inima, ca și când viața i-ar fi devenitū
mai încântătoare.

Grădina era deșertă. Arborii și flo-
rile aveau o înfățișare câtū se pote de na-
turală. Sōrele, visitoru alū dimineții, își
arunca rațele sale de aurū peste ținutulū
deșteptatū. Prin mijloculu drumulu trecea
o cabrioletă c'unū calū, care făcea să sune
clopoței dela gātū. Mai în urmă mergea
pe josū unu omū, subțioră cu o umbrelă de
pānză roșia. Mai departe pe țermulu flu-
viulu argintiu unu omū cu pālăria de pae
pescuia, și mai încolo unu țeranū ara cu
plugulu.

Acelū tablou ilū făcū să cugete la
posiile pastorale ale lui Virgiliu. Elū, unu
adevēratū parisianū, adora viața dela țeră,
se simția mai tinerū și mai tare. În Parisū
ōmenii trāsescu nōptea. Aerulu e încărcatū
de accid carbonicū, gazulu înlocuesce sō-
rele.

(Va urma)

SCIRILE ȚILEI.

— 1 (13) Augustă.

Fundațiunea Bibescu. Se scrie din Paris, că prințul Alexandru Bibescu, care petrece în capitala franceză, a fost ales președinte al Societății limbice franceze. Drept multămită pentru această distincție, prințul — după cum însuși spune într-o scrisoare publicată în „Le Temps” — a depus 10,000 franci pentru o fundațiune, din ale cărei venituri se vor scrie premii pentru opuri filologice, gramaticale, dicționare, etc., cari tractează în genere despre filologia română, sau în special despre limba română. La concurs vor fi considerate numai opurile scrise în limba franceză, română sau latină.

—o—

Preotul Cărăbașu achitat. Din Arad i-se scrie „Dreptății”, că la 11 Augustă s'a ținut la tribunalul de acolo pertractarea finală în procesul de agitațiune intentată parochului G. Cărăbașu din Dubesc. Amămintă cauza pentru-care a fost trasă pe banca acuzatorilor — era o predică, ce a ținut-o în Dumineca Sămărinei în biserică din Paulișu. Parochul de acolo, Bania, s'a folosit de această ocaziune și a făurit o arătare criminală contra lui Cărăbașu, căci nutria ură față de acesta. Arătarea a subscris-o cu 19 inși, cari însă la pertractare au jurat, că n'au subscris hârtia. Singur Bania a jurat contrariul, că adevărata arătare făcută de el este adevărată. Apărătorul preotului acuzat a fost avocatul din Arad Dr. Ioan Suciu. Pe baza dovezilor aduse de apărător, tribunalul a declarat de nevinovăț pe acuzat și a sistat procedura penală.

—o—

Din Arad primim următoarea împărțire: Ați reproduși notița, după diarele ungurești, că Episcopul Mețianu ar fi dat jos vulturul împărătesc de pe reședința sa. Acesta nu este adevărat, fiindcă vulturul împărătesc n'a fost niciodată pe reședința episcopescă, ci numai insignile episcopesci, cari și astăzi se adă neschimbate în frontispiciul reședinței. Ceea ce au scris diarele ungurești, este curată scornitură.

—o—

Activarea voluntarilor de-unu anu. Ministrul comun de război din Viena a dat o ordinațiune prin care ușurează voluntarilor de a intra în serviciul activ. În înțelesul acestei ordinațiuni, toți voluntarii, cari s'au servit de fapt și pe cari superiorii îi țin de calificăți, trebuie să fie provocați, ca după trecerea examenului de oficer în rezervă, să intre în serviciul activ. De aici înainte nu va mai fi serviciu de probă gratuit, ci respectivii capătă salariu de oficer îndată după intrarea lor în serviciu la 1 Octomvre 1894.

—o—

Inspectorii ungurești de școle la ministrul de culte. Reproducând într'unul din numerii trecuți răspunsul, ce l'a dat noul ministru de culte și instrucțiune publică deputațiunii, ce s'a prezentat la el pentru a-l saluta în numele inspectorilor școlari ungurești, am omis de-a arăta și numele membrilor acelei deputațiunii, cari sunt următorii: Bartal Dezső, Csernátoni Gyula, Dancs Bertalan, Deák Lajos, Eötvös Károly Lajos, conte Festetics Benne, Gráff Nikáz, Groo Vilmos, Halász Ferencz, Havas Gyula, Hidvégi Benő, Jankovics György, Józsa Antal, Kosztka Mihály, Kovács Bela, Kubányi Károly, Kuliszky Dezső, Liber Jozsef, Libertiny Gustáv, Nemes Lajos, Petri Mór, Scossa Dezső, Schwetz Vilmos, Sebestha Károly, Steinbach Antal, Szabó Géza, Szabó Mihály, Tihanyi Domokos, Váró Benő, Velky Pál, Zágróczy Gyula și Tóth Jozsef din comitatul Pestei, care a fost conducătorul deputațiunii. Vom vedea, dacă acești inspectorii de școle vor observa față cu naționalitățile sfatului ministrului, ca ceea ce Ungurilor nu li-ar plăcea să le facă alții, nici ei să nu facă altora.

—o—

Nou protopop. Consistoriul din Arad, în ședința plenară ținută în 30 Iu-

lie v., a numit de protopop alți Chișineului, cu unanimitate de voturi, pe d-l Dr. I. Trăilescu, profesor de teologie în Arad, care în Sinodul protopopesc a avut majoritatea absolută, ér în parochia protopresbiterală totalitatea voturilor.

—o—

Pentru ocuparea oficiului de vice-prefect în convicatul din Sigetului-Marmației, devenit vacant prin depărtarea fostului vice-prefect, se scrie concurs până în 10 Sept. n. c. Emolumentele: 150 fl. plată anuală, cortel și întreaga proviziune. Cererile sunt a se înainta la Rvds. d-nu Titu Budu, vicariul Marmației, în Satu-Șugatag (p. u. Akna-Sugatag).

—o—

Țărani români jefuiți. Antoniu Rusu și Ioan Belleanu, doi țărani români din Monoriștea, s'au dus la Lipova (Bănatu). În drum au intrat într'un birt, unde și petreceau doi domni, cari îndată ce țărani au intrat în birt se apropiară de ei și începură să povestească. Țărani au spus, că merg la târg și apoi au beut din vinarsul, ce li-au oferit domni. Indată ce au beut însă începură să ametească și în câteva minute nu mai sciau de denșii nimio, ér „domni” i-au desbrăcat și li-au furat banii țăranelor. Făcându-se cercetare, gendarmii au dat de urma unuia din ei, cu numele Erdős Ferencz, care a mărturisit, că el a pus în vinars un fel de amestec numit „beladona”, ca să-i jefuiască pe bieții țărani. Învățătura țăranelor, se nu stea de vorbă cu oricare prăpădit, îmbrăcat „domnesce”, și se nu primescă nimic dela denși chiar și de giaba.

—o—

Calul „Kossuth.” Cetim în „Budapesti Hirlap”, că contele Nicolau Eszterházy, care până acum secera succese la cursele de cai cu calul său numit „Spirifankerl”, acum a schimbat numele calului în „Kossuth”.

Caserio cătră mamă-sa. Diarele vieneze publică următoarea scrisoare, pe care asasinul Caserio a scris-o din temnița Saint-Paul, din Lyon, mamei sale: „Iubită mamă! Îți aduc la cunoștință, prin aceste rânduri, că sunt condamnat la moarte. Aveți credință, însă, că nu sunt — după cum se încercă a mă face — un omoritor comun. Voi îmi cunoșceți inima și știți, de pe când eram la voi, cum era de mlădișă. Inima mea e aceeași și astăzi. Dacă am comis fapta, este pentru-că eram obosit de a mai vedea mișunându atâtea nedreptăți. Mulțămesc preotului Don Alessandro pentru visita sa, dér nu mă pot spovedi. Vă salut și sărut pe toți și vă voi mai scrie odată”. Mama lui Caserio a scris d-nei Carnot, că lumea va prețui generositatea ei, dacă va interveni pentru fiul său rătăcit.

Esposițiunea cooperativilor români.

Ni-se scrie din Bucuresci: Esposițiunea va fi inaugurată la 29 Augustă v. (10 Septemvre n.) 1894, de principale moștenitoru Ferdinandu, care este președinte de onore al esposițiunii cooperativilor români.

„Cooperatorul Român” scrie: Construcțiunea principală a esposiției va cuprinde un spațiu de 1500 metri pătrați și va ocupa rotunda din fața cascadei din Cismigiu. Acestă clădire va fi monumentală și ridicată la o înălțime de 30 metri.

Din Macedonia. D-l Vlădica, Comisarul esposițiunii pentru Macedonia, ne anunță, că a obținut deja un mare număr de aderări. Printre altele, școla română de fete va espune mai multe costume naționale, broderii, precum și o hartă geografică a Macedoniei „Etnografică”, ce va fi lucrată pe pânză de mătase albă; ér orașele, liniile căilor ferate, riurile, munții vor fi lucrați cu acul prin diferite culori de mătase. Acestă hartă va fi dedicată principelui Ferdinand și princesei Maria. Ea

va fi mare de unu metru. — D-l Lazaru T. N. Kermele, din Malovește (Macedonia), va espune o bogată colecțiune de fotografii, reprezentându orașe, orașele, sate pur românești, precum și diferite pozițiuni încântătoare din Macedonia. — Unu cocoșu monstru. Totu d-l Vlădica ne scrie, că a cumpărat pentru esposiția unu cocoșu monstru. Acestu cocoșu e în vîrstă de doi ani; are în cap două corne naturale, lungi de 11 centimetri, gróse la basă de 2 și jumătate centimetri; cântarea lui este estra-ordinară. Ori cum ar fi de altfel, cornele par și mai estra-ordinare pentru unu cocoșu, și ne așteptăm, ca monstrul să reprezinte cu demnitate partea veselă a esposițiunii.

Unu învățatoru rătăcit.

Sepsi-Sângeorgiu, 26 Iulie 1894.

Onorabilă Redacțiune! Subscriși învățatori vă rugăm, ca luându notița despre purtarea necalificabilă a învățatorului din Boița, Solgya Miklós, care nu s'a sfîit a acusa la direcțiunea cursului de limba maghiară, pe mai mulți dintre noi, că am fi „agitatori în comunele noastre” și persecutatori lui, pentru-că e „bun patriot”, să binevoiti a insera în colónele „Gazetei Transilvaniei” declarațiunea, ce urmază:

Declarațiune.

Noi învățatorii români, cari am luat parte la cursul de limba maghiară din Sepsi-Sângeorgiu, ținut în vara acesta, declarăm, că pe individul Solgya Miklós din Boița, care a luat în deșertu sfânta chiamare de învățatoru român și a pătat-o printr-o purtare nedemă, neromânească, necolegială, denunțându cu răință la conferența profesorală, pe mai mulți dintre noi, că am fi agitatori și turburatori primejdioși, din care cauză am fost aspru admoniați și amenințați în conferența profesorală din 25 Iulie a. c. — nu-lu mai putem considera de colegu alu nostru și credem, că lumea dăscălescă română ne va urma.

Victor Lazaru, Ioan Berescu, Ioan Banciu, Nicolau Istrăbi, Dumitru Bulicrea, Teodoru Neșea, Nicolau Sădrea (urmăz încă 36 de subscrieri).

Concertu și baiu la Lugoșu.

— 7 Augustă —

Lugoșu, 10 Augustă.

Ce seră frumoasă și neuitată! Păcatu numai, că a trecut atātu de curând! Era o privelise încântătoare a vedea o petrecere cu unu coloritu atātu de românesc. Parcă totu ce are frumosu Lugoșulu și totu ce aprinde în inimă dorulu și fericirea, și-ar fi dat aici locu de întelnire.

Atātu inteligență română, costume și toalete atātu de elegante, nu s'au mai vădutu întrunite de multu în sala dela „Concordia”.

Balulu fu precedat de unu concertu, în care conformu programei, M. L. Tempea ne-a fermecat cu executarea atātu de abilă la pianu a piesei „Valse de Concertu”, de Moskovszky. Urmă apoi Solo-Quartetulu (Dr. D. Florescu, M. Jivanca, L. Tempea, I. Dobrei) cu precisiune sərbătorească în cântulu sublimu „Nopte de vară” (Musica de L. Tempea). Puterea profundă, ce respiră din acestă baladă (de Coșbuc) a umplut cu totul de admirațiune pe ascultatori. Entusiasmulu însă a ajuns la unu grad și mai înaltu, când d-ra A. Ianculescu ne-a surprins cu poesia „Cămașa fericitulu” de C. A. Rosetti. Aici, în adevăr, aplausele deveniră tunete, ér „vivatelu”, strigări asurzitoare.

Și acuma, ca și altădată, d-l Florescu a delectat publiculu cu simpaticele cântare „N'amă cui spune dorulu meu” (C. Scrob), care a făcutu să resune sala de unu vifor de aplause.

Programulu s'a încheiat cu monologulu, alcătuit de d-lu avocat C. Brediceanu și intitulat „Niță Panjenu” (Monologu cu cuple. Musica de L. Tempea), în care se zugrăvesce viața plină de necazuri și amărăciuni a unu fiu de croitor

cu cinci școli și jumătate, ca „domnă de varmegie” câștigă pre. ca să pôtă trăi, și prea multu, ca să fiamândi. Monologulu a fost executat per fectu de tinerulu L. M. Brediceanu, care a fost de mai multe ori bisat. Curgeau aplausele și strigările publiculu de „Să trăsca Brediceanu!” „Să trăsca!”

După aceea s'a început danțulu cu „Lugojana” și s'a continuat până în reversatul dorilo.

Animatiua a fost la culme.

Spre a vă pute închipui mai bine, amabile cetitoare, ce sunt balurile românești din Lugoșu, arangiate de tinerimea universitară, étă unu micu buchetu din dragălașa ghirlandă de dame frumoșe:

Dómnele: S. Popescu, Solomonu Brediceanu, Hațieg, Petroviciu, Ianculescu, Radulescu, Dobrinu, Maioru, Rezeiu, Florescu, Proșteanu etc.

Domnișorele: A. Ianculescu, L. Popescu, Madincea, Radulescu, Millencovits, Iorga, Tempea, S. Iorga, H. Radu, Stopon, Iovanescu, Voda, Teodoroviciu, Nicolaevits, și alte multe.

Victoră.

Mulțămită publică.

Comitetulu arangiatoru alu petrecrei din Terebesci, comit. Sătmăru, arangiată în favorulu bisericei gr. cat. la 20 Iulie st. n., aduce și pe acestă cale mulțămită domnilor, dómnelor și domnișorelor de mai jos, care au binevoitu a supra solvi sume anumite în favorulu bisericei. Anume:

Georgiu Marinescu 2 fl; Al. Ghera 2 fl; Teodoru Bulcu 2 fl; Antonu Paladi 1 fl; Dr. Murășianu 4 fl; Vas. Erdeli 1 fl; I. Buseanu 1 fl; Dr. Const. Popoviciu 1 fl; Vas. Dumbrava 1 fl; A. 50 cr; N. N. 50 cr; Vas. Stefanica 50 cr; I. Rednică 1 fl; Tr. Peter 50 cr; Dr. Fel. Branu 1 fl; Lad. Silvasi 1 fl; Coriolanu Ternovanu 1 fl; G. Șuta 50 cr; L. Jernea 50 cr; Fl. Sălăgianu 50 cr; I. Ajaki 50 cr; Aug. Barbulu 50 cr; Ioan Popescu 3 fl; Sim. Sillianu 50 cr; Vas. Tamașu 50 cr; I. Ternovanu 50 cr; Sig. Catoaca 5 fl. G. Murășianu 50 cr; Aurelu Popoviciu 1 fl; Vas. Leșianu 1 fl; Lud. Bărdosi 2 fl; Iul. Fabianu 50 cr; G. Stanciu 1 fl; Ambrosiu Pap 1 fl; Mih. Ciurdaru 50 cr; G. Darabanu 50 cr; Ig. Sabo 50 cr; Șipoșu Ștefanăsa 50 cr; Vas. Anderco 2 fl. 50 cr; St. Papu 50 cr; Desideriu Olah 50 cr.

Domni contribuenți sunt încă odată rugați să primescă căldurósele mulțămite ale comitetulu arangiatoru.

Pentru comitetu:

Coriolanu Ardeleanu, Victoru Szilagyi,
președinte notaru.

DIVERSE.

Mărire învingătorilor! În 1870, când s'a început războiulu franco-teuton, renumitul scriitoru franceș Leopold Stapleaux tocmai era recovalescentu, și astfel, nesimțindu-se în stare de-a lua arma, fugi din Paris la Asmieres, unde își închiriă o locuință de veră. Abia stabilitu aici, primi scirea, că Prusienii au asediat Parisulu. Stapleaux era peste măsură îngrijat, deoarece el avea mulțime de scrieri și opuri de artă ale sale, despre cari presupunea cu totă siguranța, că vor să fie jefuite. El își făcea socotela astfel: Dacă Prusienii vor învinge, aceștia, ca inimi, nu vor pute să aibă nici o considerați față cu el și sigur ilu vor jefui; dacă însă Francesii ar fi învingători, aceștia de-aseenea au să-l jefuiescă, ilu vor considera, ca pe un trădătoru de patriă. De-odată îi vene în minte o idee: pe póta locuinței sale de vară scrise cu litere mari câtu pumnulu cuvintele: „Mărire învingătorilor!” Curându după acesta Prusienii asediară și Asmieresulu și se începură jefuirile. Când însă pe póta lui Stapleaux observă inscripția de mai sus, ei trecur pe lângă ea, fără să fi cutezat de-a intra prin acestă pórtă. Astfel și-a mântuit genialulu scriitoru franceș valorósele sale opere.

